

SHIVA RAHBARAN

Numele meu e NEVINOVĂȚIE

Traducere din engleză și note de
CARMEN PAȚAC

HUMANITAS
fiction

Cuprins

<i>Prolog</i>	5
1. Familia și credința	9
2. Încântătoarea Shirin	21
3. Hassan cel bun	43
4. Se pun bazele unei familii la Teheran	60
5. Trezirea	70
6. Detronarea șahului	94
7. Primăvara Libertății	111
8. Cererea în căsătorie	132
9. Votarea	152
10. Războiul	163
11. 20 iunie 1981 – Si-yeh Khordad	176
12. Nunta	204
13. Ascunzătoarea	213
14. Nașterea	231
15. Marea Caspică	244
16. Sunetul de <i>Azan</i>	257
 <i>Cronologie</i>	 273
<i>Glosar</i>	275

Prolog

*Dacă vii în vizită la mine,
vino încet și pe tăcute,
ca nu cumva să crape
porțelanul delicat al singurătății mele.*

— Sohrab Sepehri¹

Am fost executată în zori, pe 26 august 1982, la optsprezece ani și nouă luni. Sunt înmormântată în cimitirul Behesht-e Zahra, Paradisul Zahrei². Aici îmi dorm somnul de veci, alături de alte cinci fete, toate cam de vârsta mea. Ce se poate spune despre o execuție? Ne-au aliniat și ne-au ordonat să intrăm în curte, unde, sub ochii noștri, un grup de femei erau executate de foștii lor tovarăși de arme care regretau amarnic. Mirosul de sânge, gloanțe și excremente îți întorcea stomacul pe dos. Așa miroase moartea, gândeam eu.

Cu o noapte în urmă, în intimitatea celulei – în vreme ce încă așteptam un miracol care să ne salveze –, niște deținute vorbeau despre bărbați și femei în giulgiuri negre care se mustrau pe ei înșiși în gura mare, zicându-și „jeful pământului” și cerând cu ardoare să fie executați. Altele ne povesteau despre deținuți-eroi, ale căror strigăte „Libertate...!”, „Trăiască...!” sau „Moarte...!” răsunaseră zile întregi pe lângă zidurile curții. Dar noi, fetele, n-am scos o vorbă.

Famiiliile noastre au aflat prea târziu. Se așteptaseră să fim eliberate din închisoare curând. Autoritățile le-au informat de execuția noastră la zece zile după ce fuseserăm deja îngropate în pământul colbuit din Paradisul Zahrei. Oficialitățile

1. Poet și pictor iranian (1928–1980), unul dintre cei cinci poeți moderniști iranieni.

2. Cimitir din partea sudică a Teheranului, denumit după Fatima al-Zahra, fiica profetului Mahomed.

credeau că nu meritam morminte ca lumea. Dar, după luni de stat la cozi interminabile, de îndurat tirade din partea oficialităților și de făcut donații către familiile martirilor din războiul împotriva Irakului, familiile noastre au reușit. Tot ce voiau era să li se permită să pună o piatră de mormânt simplă, fără nici un fel de zorzoane. O mică amintire despre copiii lor nesăbuiți. Erau făcute din granit negru, cu numele noastre, datele de naștere și data execuției gravate cu litere frumoase: *Nargess K. 1963–1982, Sadigheh M. 1963–1982, Zohreh Sh. 1961–1982, Zohreh M. 1959–1982, Fatemeh Kh. 1964–1982* și ultimul, numele meu, *Massoumeh Golbaf 1963–1982*. Familiilor noastre li s-a părut potrivit s-o rupă cu tradiția și să nu adauge epitete care să-ți frângă inima. Vietile noastre scurte, înghesuite între cele două date, spuneau destul.

Multe fete din aceeași aripă a închisorii au fost mai puțin norocoase. Odihnesc în morminte fără nume, în afara cimitirului Behesht-e Zahra. Locul unde sunt înmormântate se numește Lanat Abad, Oaza Blestemaților. Dar e departe de a fi o oază. Este o mare de praf, pustie, aridă și ostilă, frecventată din când în când de femei în haine negre de doliu, care arată ca niște ciori și scot din gâtlee sunete înfri-coșătoare.

Tovarășele mele și cu mine am fost și noi martore la asemenea scene înainte ca familiilor noastre să li se permită să pună pietrele funerare. Inimile noastre ciuruite se frângeau când le vedeam chircindu-se pe pământul gol de pe locul nostru de îngropăciune, smulgându-și părul, zgâriindu-se pe obraji, și totuși plângând cât se putea de încet, fiindcă oficialitățile le interzisera să bocească. Potrivit noilor legi, noi, ca dușmani ai Statului lui Dumnezeu pe pământ, nu meritam să odihnim în Behesht-e Zahra. Dar am avut noroc. Familiile noastre au avut noroc.

Chiparoșii plantați de rude în pământul rece al Paradisului Zahrei o să crească înalți și maiestuoși. În fiecare vineri,

vara, umbra lor o să le apere pe bocitoare de arșiță, și-n vitregia iernii, frunzele lor veșnic verzi o să le facă să-și șteargă lacrimile.

Ai mei vin adesea să mă vadă. Plâng în tăcere și-și îngână durerea în pumni. Spală praful de pe piatra mea de mormânt cu apă dintr-o sticlă de plastic și o mângâie, în vreme ce spun o *fateheh** ca să binecuvânteze sufletul meu și pe cele ale tuturor nevinovaților care zac în pământul acesta. Beau șerbet și mănâncă curmale umplute cu nuci și pudrate cu cocos ras. Priviți de departe, arată ca membrii unei familii obișnuite din Teheran, care au ieșit la un picnic și trăncănesc. Singurul lucru care îi dă de gol sunt urmele lacrimilor pe pământul colbuit. Ca după o ploaie de primăvară.

* Pentru toți termenii în persană, a se vedea Glosarul de la p. 275.

Pentru părinții noștri toate aveau un loc și un sens în viață. Credeau că și cea mai dureroasă suferință are însemnătate, așa că nu se lăsau deloc și scormoneau peste tot, căutând justificări pentru soarta lor.

Când am fost arestată, au crezut că fuseseră blestemați și deocheați. Au zis că lumea trebuie să fi fost geloasă pe familia lor minunată și sănătoasă, în care toți cei cinci copii supraviețuiseră anilor grei ai copilăriei. Mama amintea cu mândrie totdeauna faptul că nici unul dintre noi nu căzuse în fântâna din grădină, că niciodată nu înghițiserăm întâmplător vreo fărâma de otravă pentru șobolani din pivniță, nici nu fuseserăm loviți de mașini, motociclete ori camioane și nici mușcați de câini turbați fără stăpân.

Oare să nu fi fost vorba de deochi, ci de vanitatea lor? Nu fuseseră ei oare copii buni și recunoscători ai lui Dumnezeu? Sau interpretau greșit mesajul Lui? Își tot spuneau că poate că El nu-i pedepsea, ci le arăta cât de mult îi iubește, luându-le ce aveau mai de preț. Așa că, atunci când au venit și m-au ridicat, *maman* și *baba* au avut mult mai multă putere să suporte, considerând totul ca pe un act supranatural, de neînțeles, și nu ca pe un incident din lumea pământească.

Totuși noi, copiii, eram cu totul altfel. În ciuda faptului că au încercat să ne crească în spiritul fricii de Dumnezeu,

părinții mei nu au reușit să ne insuflă sentimente religioase puternice. Când am fost executată, cei patru frați ai mei n-au avut nici o religie care să le aline durerea. În loc de asta, au încercat să se mângâie cu nenorocirea altora. Mătușa Maryam *khanom* a pierdut doi băieți din cei trei pe care îi avea, o bună prietenă de familie și-a pierdut singurii ei doi copii, de șaptesprezece și optsprezece ani, înnebunind și sfârșind prin a umbla ca o fantomă pe străzile din Teheran. Un vecin și-a atârnat de gât poza fetei lui care dispăruse și o arăta tuturor celor care catadicseau să-i ia în seamă jelania. Când îți compari durerea cu a altora, o faci măcar suportabilă. Cu un pic de strădanie, ai putea chiar să te consideri norocos.

Așa cum se întâmplă în cele mai multe familii din marile orașe, religia era prezentă în viețile noastre fără ca noi să-i dăm cine știe ce atenție – era asemenea unor bunici fără dinți care trăiseră cu familia o veșnicie și, oarecum, deveniseră parte integrantă din decor. Părinții mei erau considerați „moderați“, ceea ce însemna că respectau rânduielile religioase, dar nu lăsau religia să le conducă viețile.

Îi vedeam pe părinții noștri rugându-se, voiau să ne rugăm și noi, dar n-o făceam. Ne duceau la moschee la înmormântarea vreunei rude sau ne lăsau să spunem la repezeală o *fatebeh* la mormântul imamului Reza¹ de câte ori eram în vacanță la Mashhad. Se opreau la domul de aur, care îți dădea fiori, de la mausoleul Fatimei Zahra din Qom, în drum spre Isfahan, unde sorbeam din ochi frumusețea pieței Șahului Abbas² cu moscheile ei albastre. Totuși, părinții

1. Ali ibn Musa al-Ridha (765–818), al optulea imam în tradiția šiitilor și unul dintre cei mai venerați lideri spirituali. Sanctuarul său din Mashhad găzduiește mormântul său și este un loc însemnat de pelerinaj și rugăciune, simbolizând autoritatea religioasă și devotamentul comunității šiite.

2. Piața Naqsh-e Jahan din Isfahan, construită în timpul domniei șahului Abbas I (1587–1629).

mei ziceau că în general moscheile sunt locuri contaminate, unde copiii pot fi striviți, sau răpiți de clerici perversi, sau pot lua vreo boală incurabilă. Când glumeam, spunând că poți simți că o moschee e pe-aproape după mirosul de toaletă, ne dojeneau, dar privirile pe care și le aruncau unul altuia pe furiș dădeau la iveală faptul că erau de acord cu noi. În ciuda tuturor acestor lucruri, vedeau religia ca făcând parte din ființa lor.

Frații mei și cu mine însă priveam religia cu un amestec de neplăcere și indiferență inofensivă. Asta nu însemna că nu încercam, din când în când, să ne tocim cu Dumnezeu sau chiar să-l mituim ca să facă anumite lucruri, dând bani făpturilor nevoiașе ori promițându-i viața unui miel. Când aveam nevoie disperată de ceva, ajungeam chiar să ne ducem pe la diferite morminte, să aprindem lumânări și să ne rugăm din tot sufletul. Cu toate astea, duceam o viață modernă, o viață în stil *farangi*, nu în ultimul rând datorită mesajelor amestecate pe care ni le transmiteau părinții.

*

La începutul anilor 1960, cu vreo douăzeci de ani înainte de revoluție, părinții mei au profitat de bursele generoase oferite studenților pentru a merge în străinătate. L-au trimis pe fratele meu cel mai mare, Jamshid, la München, ca să studieze ingineria civilă. În ciuda acestui fapt, el a optat pentru o viață comodă și nu prea s-a dus la cursuri. Educația nereușită a lui Jamshid nu i-a adus titlul de *mohandas*, dar i-a pus la dispoziție o rețea întinsă de parteneri de afaceri vorbitori de limbă germană. A devenit un importator de succes de covoare țesute mecanic din Austria și Germania în Iran, locul celor mai rafinate covoare țesute manual, și s-a umflat în pene cu frumoasa lui nevastă nemțoaică, Inge, și cu fiul lui blond, Kian. În ciuda succesului său financiar și a iubirii pe care i-o arătam noi lui Kian, Jamshid nu și-a

prea găsit locul în familie după ce s-a întors din Germania. Tata nu l-a iertat pentru că își irosise timpul și bursa în Europa și pentru că se întorsese acasă fără un titlu academic ca lumea. După el, Jamshid o făcuse de oaie. Când se strângea toată familia, *baba* îl trata adesea cu dispreț și-l lua peste picior. Îmi părea rău pentru Jamshid, dar admiram felul în care nu lua în seamă comportamentul lui *baba*. *Maman* era și ea dezamăgită, nu fiindcă Jamshid nu-și terminase studiile, ci pentru că-i dejucase ei planurile de a-l însura cu o fată dintr-una dintre cele mai râvnite familii din oraș. Nici temperamentul lui Inge n-a fost de ajutor. Era greu să îndrăgești o femeie care se încuia tot timpul la ea-n cameră, hrănindu-se cu ciocolată și romane polițiste de Agatha Christie, și care ieșea de-acolo câteva zile mai târziu, pretinzând că nu se întâmplase nimic.

Jamshid o întâlnise pe Inge la câteva luni după sosirea lui la München. Inge lucra într-o cafenea de modă veche, aproape de universitate. Era mai mare cu câțiva ani. L-a vrăjit pe Jamshid de prima dată când i-a adus cafeaua. Ochii ei albaștri l-au fermecat și curând cei doi au început să vorbească și s-au îndrăgostit.

Peste patru ani erau căsătoriți și așteptau primul lor copil. Bucuria lui Inge umplea camerele micului lor apartament. Lui Jamshid îi plăcea la nebunie să vadă cât de fericită e nevastă-sa, dar se temea că s-ar putea să fie nevoiți să se stabilească la München. Când se gândea la asta, îl copleșea tristețea, dar nu-i spunea nimic lui Inge, de frică să nu-i umbrească fericirea. Totuși, spre surprinderea lui, ea a fost cea care a insistat să se mute la Teheran. Voia s-o lase în urmă pe Inge, cea care fusese ea înainte. Adesea rememora cu durere Germania postbelică, ceea ce o făcea să se afunde în depresie. Voia să înceapă o viață nouă într-un loc necunoscut, unde nimic să nu-i aducă aminte de trecutul ei. S-au mutat la Teheran, unde s-a născut Kian, și s-au stabilit în apartamentul de deasupra casei noastre.